

Cox'

Oranje

EK verhalen en andere herinneringen

Gerard Cox

Colofon

Deze verhalenbundel is vervaardigd in opdracht van Zeeman textielSupers en is niet in de boekhandel verkrijgbaar.

Eerste druk Maart 2004, © LS Communicatie/Gerard Cox

Research Rob Dijkstra, Jaco M.M. Jonker

Eindredactie Rob Dijkstra

Vormgeving LS Ontwerpers BNO, Groningen, Dirk E. de Jong

Omslagfoto Gerard Cox Govert de Roos

Druk Koninklijke Wöhrmann, Zutphen

Informatie/Productie Hanson, Rotterdam (010) 422 52 44

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt worden in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Overpeinzing vooraf 6

1960 De Beker der Europese Naties 10

1964 Uitgeschakeld door Luxemburg 13

1968 Italië wint met veel geluk 16

1972 Duitsland wint 18

1974 WK intermezzo 20

1976 Nederland wordt derde 24

1980 Weer erbij 28

1984 Het mysterie rond Malta 32

1988 Het jaar van de waarheid 36

1992 Het Deense wonder 40

1996 Duitsers winnen op Wembley 44

2000 Nederland met België gastland 47

2004 Met de hakken over de sloot naar Portugal 51

Alle EK-finales op een rijtje 54

Stadioninformatie 59

Overpeinzing vooraf

Voor mij, en ik geloof eigenlijk wel voor ons allemaal, begint het EK-verhaal eigenlijk pas in 1976, toen Nederland eindelijk een keer meedeed. Maar het echte begin was in 1953, toen de FIFA in Parijs een buitengewoon congres hield. De FIFA was al sinds 1930 verantwoordelijk voor de organisatie van het WK, maar er gingen al tijden stemmen op die riepen om meer. Het congres besloot daarom dat er op de verschillende continenten afzonderlijke voetbalkoepels konden worden opgericht die hun eigen kampioenschappen mochten gaan organiseren. En zo werd een jaar later, om precies te zijn op 15 juni 1954 de UEFA opgericht. Maar deze molen maalde, net als andere ambtelijke molens, nogal langzaam en het duurde tot 1958 voor er werd begonnen met de voorrondes voor het eerste EK dat in 1960 zou worden gehouden in Frankrijk. In de finale versloeg de Sovjet-Unie Joegoslavië met 2-1 en werd winnaar van de Beker der Europese Naties (pas in 1968 ging het toernooi het Europees Kampioenschap heten). Het was toen, in het begin, nog maar een eenvoudige boel. In het boekje 'Het grote EK-lijstenboek'

lees ik: ‘In 1960, toen het EK voor het eerst gespeeld werd, stond in de Volkskrant een klein artikel op de sportpagina waarin vermeld werd dat ergens in Parijs de Russen Europees Kampioen waren geworden.’ Dat kun je je nu niet meer voorstellen, gegeven de gigantische kermis die het inmiddels geworden is. In de jaren zestig en begin zeventig was de wereld nog simpel en overzichtelijk, je zou kunnen zeggen dat geluk toen heel gewoon was. En het Nederlands Elftal speelde wel wedstrijden, maar werd altijd vroegtijdig uitgeschakeld. In de aanloop naar ‘64 zelfs door Luxemburg. Ik weet nog dat ik in bus 52 op weg was naar huis in Rotterdam-Zuid, en het schampere nieuws hoorde. Als ik mij niet vergis was de bondscoach Elek Schwartz. De nationale ploeg stelde nog niet zo veel voor. Het was in de jaren na de oorlog altijd hollen of stilstaan. Ik herinner me dat ik in 1946 huilend bij de radio zat toen Nederland in Huddersfield met 8-2 klop kreeg van Engeland. De KNVB, als altijd wat behoudend, geloofde niet in het stopperspilsysteem. Geen nieuwlichterij, wij speelden met een aanvallende spil, Arie Vermeer van Excelsior als ik het wel heb, en de midvoor van de Engelsen Tommy Lawton had een vrije middag. Drie jaar later was er een wedstrijd in het Feyenoordstadion tegen Frankrijk die met maar liefst 4-1 werd gewonnen. De debuterende Timmermans, van ADO, scoorde drie maal, de vierde was van de legendarische Xerxesspeler Faas Wilkes. Ik was negen jaar, woonde op de Bree, zeg maar de weg naar het stadion. We zaten natuurlijk bij de radio en als er gescoord was renden we het balkonnetje aan de achterkant van het huis op, en hoorden de mensen in de Kuip juichen. Weer wat later, ik blader maar wat door mijn geheugen, kregen we in Parijs, Stade Colombes, een pak rammel van de Fransen, 5-2. Jan de Cler dichtte in zijn muzikaal radioverslag (u weet wel, met het refrein ‘Hup, Holland, hup, laat de leeuw niet in z’n hempie staan...’):

“We zaten met z’n allen in het Franse stadion,

en voelden ons zo’n beetje als van Dam bij Robinson...”,

waarbij hij refereerde aan de ongelijke bokswedstrijd tussen Luc van Dam en Sugar Ray Robinson die de dag ervoor had plaatsgevonden. Van Dam was in de vierde ronde knock-out gegaan, in Brussel. Dat weet ik van allesweter en bokspromotor Aad Veerman. Doordat de KNVB toentertijd ook niet aan het profvoetbal wilde, wat een Zieners zijn het daar toch altijd geweest, en nog, trokken de beste spelers naar het buitenland. Die mochten dan voor straf niet meer voor het Nederlands Elftal uitkomen. In ‘53 kreeg je de beroemde Watersnoodwedstrijd. Een elftal van in het buitenland spelende Nederlandse profs, weer tegen Frankrijk, in Parijs, nu met 2-1 gewonnen. Toen was het voor weldenkenden wel duidelijk dat er zelfs in Nederland ooit profvoetbal zou komen. Van Duitsland wonnen we een keer in Düsseldorf, met 2-1, ik dacht met twee doelpunten van Abe Lenstra van SC Enschede. De beroemde conferencier Cees de Lange, in die dagen gingen alle Kezen hun naam met een C schrijven, zei voor de radio: “Zie je wel, als het maar eerlijk elf tegen elf gaat...” Weer enige tijd later overklasten de Duitsers ons met 7-0, in Keulen, met de arme Eddy

Pieters Graafland in het doel. Helmut Rahn speelde een fantastische wedstrijd en Uwe Seeler schoot er drie in. Duitse backs: Juskowiak en Szymaniak, vreeswekkende mannen die de nederlaag bij Stalingrad alsnog leken te wreken. Wedstrijden die ook altijd zeer tot de verbeelding spraken, waren die tegen onze zuiderburen. Holland-België, zo heette dat, het mooiste natuurlijk in De Kuip, of in Antwerpen, in de ‘Hel van Deurne’. Ik herinner me een 9-1 in Rotterdam, met al in de tweede minuut een doelpunt van Rijvers op aangeven van Coentje. In de Belgische pers sprak men van de ‘Feijemoord’! Maar ook een 7-2 verlies in de modder van de Hel van Deurne. Rinus Terlouw van Sparta tegen Coppens van Beerschot, toen een gerenommeerde club. Ook had je Jef Mermans van Anderlecht, en de back Anoul, die zeer aanvallend speelde. Op de momenten dat hij de middenlijn passeerde, brulde het hele stadion “ANOUOUOUOUOULLLLL”. Als er in Rotterdam gevoetbald werd kwamen de Belgen in de morgen eerst langs, in grote Amerikaanse automobielen, op weg naar de bollen. (In mijn herinnering was het altijd lente.) Tegen de middag kwamen ze dan weer terug, met grote slingers op de motorkap. Toen al viel mij op hoe veel makkelijker die mensen leefden dan wij. Mijn vader had met krijt op een leetje geschreven “Vive la Belgique!” en daar ging ik mee langs de weg staan, hetgeen in die automobielen tot groot enthousiasme leidde. Dus ja, gevoetbald werd er wel, maar het ging om des keizers baard, of in ieder geval bereikten we er nooit een of ander toernooi mee. En eerlijk gezegd, Leo Horn was niet de enige die dacht dat we op Europees of wereldniveau helemaal niks te zoeken hadden. Dat dachten we allemaal. Tot Feyenoord de Europacup pakte, in San Siro, 6 mei 1970. En de drie volgende jaren deed Ajax dat nog eens dunnetjes over. En toen was daar het WK ‘74 en gebeurde er opeens een wonder. Maar voor we aan dat legendarische WK-jaar ‘74 toe zijn, kijken we nog even naar al die EK’s die we dus nooit haalden. En die, in mijn herinnering, ook helemaal niet in Nederland leefden. Zoals gezegd, het was té fantastisch er aan te denken dat wij ooit aan zo’n toernooi zouden mogen meedoen. Vergelijk dat eens met het *dédain* en de overmoed waarmee we, zeker na ‘88, naar de respectievelijke toernooien zijn getogen, om keer op keer het lid op de neus te krijgen, maar daarover later.

‘60

De Beker der Europese Naties

of: hoe een nieuwe competitie in het leven werd geroepen

Van ’60 krijg ik alleen maar het bericht dat we niet eens deel hebben genomen aan de kwalificaties. Er was nog niet zo veel interesse voor dit eerste toernooi: Engeland, Italië en West-Duitsland lieten eveneens verstek gaan.

Uiteindelijk speelden zeventien teams kwalificaties voor het eindtoernooi. Interessant is dat Spanje, nog onder het regime van Franco, om politieke redenen weigerde de kwartfinale te spelen tegen de Sovjet-Unie en zich terug trok. De vier overgebleven landen Frankrijk, Joegoslavië, Tsjecho-Slowakije en de Sovjet-Unie streden in Frankrijk om de titel. De finale ging tussen de Sovjet-Unie en Joegoslavië. De ‘Russen’, weinigen realiseerden zich dat er behalve Russen tal van andere nationaliteiten zoals Oekraïners, Georgiërs et cetera meededen, wonnen de finale na verlenging van Joegoslavië. Hun beroemdste speler was ongetwijfeld keeper Yashin. De man werd in de jaren zestig een levende legende. Je zag er natuurlijk maar zo weinig van, nu zou zo iemand een prachtig contract krijgen in Engeland, zodat je iedere week van hem kon genieten. Yashin, die als enige keeper ooit in 1963 Europees voetballer van het jaar werd, heerste over het gehele strafschoopgebied en leidde de defensie niet zo’n straffe hand dat zelfs zijn vrouw hem ervan beschuldigde dat hij te veel zou schreeuwen op het veld. Keepers hebben altijd iets speciaals. Bij Man United had je in de jaren vijftig Harry Gregg, ‘de man met de magnetische handen!’ Ik kan me nog een cup-final herinneren waarbij hij door de spits van Bolton Wanderers, Nat Lofthouse, in elkaar werd gelopen. Dat mocht in Engeland, de keeper aanvallen was daar heel gewoon. Een andere beroemde keepersnaam is Zamora. Een Spaanse keeper uit de jaren ‘30 die door Godfried Bomans in ‘Kopstukken’ hoogstwaarschijnlijk wordt beschreven. Bomans vertelt dat Zamora zo bezeten was, dat ie eens een bal mee naar huis nam en hem in de kelder met een bijl aan stukken sloeg. Bomans kon prachtig fantaseren, ook over voetbal. Zo legde hij eens uit dat “tweebenig” niet betekende dat een voetballer twee benen had “want dat kwam wel meer voor”, of woorden van gelijke strekking. Keepers, nogmaals, hebben altijd iets speciaals. Eddy P.G. van Feyenoord, Jan van Beveren van PSV, Edwin van der Sar, ook een heel speciale. Banks en Shilton in Engeland, Schmeichel de Deen, en wat dacht u van Oliver Kalm van onze oosterburen, en die gekke Pfaff van België. Ik heb vlak na de oorlog in de Kuip Hato nog zien keepen. Een boomlange neger uit Curacao, dat was toen nog iets bijzonders op het veld. Ik zal nooit vergeten hoe hij achteloos de bal met een hand oppakte; dat hadden we nog nooit gezien! Het aardige, of onaardige is, dat een fout van de keeper meestal een tegendoelpunt betekent, en dat ze soms van die bizarre fouten maken. Herinner u de beelden van die keeper die de bal uit gooit, en hoe ie het doet doet ie het, de bal verdwijnt in zijn eigen doel. Wat dat uitgooien betreft, dat is ook pas van de laatste decennia. De vermaarde oud-trainer Bob Janse vertelde mij eens dat op uitgooien bij wijze van spreken een wedstrijd schorsing stond. De keeper diende de bal heel hard en vooral hoog uit te schieten, “...en ...” vertelde Bob, “...als ie dan weer op het veld was nedergedaald, lag er soms een laagje sneeuw op”. En dan is daar nog de keeper die uit de uittrap in een keer scoort; u weet, zo’n doelpunt telt. En tot slot de fabelachtige uittrap van Van der Sar, tegen Argentinië, in één keer op Bergkamp en vervolgens diens prachtige goal, WK ‘98 als ik mij niet vergis.

Uitgeschakeld door Luxemburg

of: hoe ook wij gemeen leerden spelen

In 1964 probeerden we ons voor het eerst te kwalificeren. We werden echter vroegtijdig uitgeschakeld, door Luxemburg nota bene. Misschien lag het toen nog wel een beetje aan het feit dat we in die tijd de fijne kneepjes van het internationale voetbal nog niet helemaal beheersten en met name nog erg moesten wennen aan de hardheid. Zo speelde Nederland eind jaren vijftig ook eens een keer tegen Oostenrijk, het was in het Praterstadion te Wenen en onze jongens wisten niet waar ze het moesten zoeken. Ik heb het gezien op tv. Dat het op tv kwam was overigens ook maar een kwestie van geluk, want als er tegelijkertijd in België, in de zesde klasse onderbond een wedstrijd werd gespeeld, dan kon de Belgische Bond uitzending verbieden, hetgeen regelmatig gebeurde. Ik weet eigenlijk niet wanneer met die onzin is gestopt. Wij hadden thuis geen tv, maar de kruidenier Piet Maus wel, en daar gingen we dan kijken. Voor de wedstrijd eerst nog even 'poolen' over de uitslag met een piekie inleg, en Piet won meestal. "De duivel schijnt ook altijd op één hoop", zei mijn vader dan verachtelijk. Die wedstrijd in Wenen was dus op de televisie, en wij zagen hoe Nederland ten onder ging in een Oostenrijks voetbalgeweld dat we toen bepaald nog niet gewend waren. Vooral de aanvaller Dienst trapte, krabde en spuwde er op los. Het was een hel, en onze jongens waren daar niet tegen opgewassen. Je moet je realiseren dat ik bijvoorbeeld in die tijd in de Kuip een Feyenoord (toen nog met lange ij) tegen PSV heb gezien, waarbij een Feyenoorder geblesseerd raakte en naar de kant moest, en toen ging PSV'er Coen Dillen, de man met buskruit in zijn schoenen, heel sportief ook buiten de lijnen staan, dan bleef het eerlijk tien tegen tien! 'Gemeen spelen', dat deden we in Nederland niet, dat leerden we pas in Europees verband. Ik zie nog in de jaren zestig een paar onthutste Feyenoorders voor de tv geïnterviewd worden, na een Europacupwedstrijd tegen Benfica, Feyenoord was de eerste club die het Europees een beetje ver schopte, vandaar die i-grec, en die jongens waren helemaal verbouwereerd vanwege het geweld waar ze mee te maken hadden gehad. Beertje Kreijermaat sprak de gedenkwaardige woorden: "Ik heb het aan den lijve gezien!" Bij de return tegen Oostenrijk in Amsterdam, waarschuwde de sportjournalist Jan Liber in zijn radiopraatje op zaterdag bij de VARA dat we ons fatsoenlijk moesten gedragen op de tribune; en dat deed iedereen dan ook. Wat jammer dat het voetbal toen gaandeweg is gaan verpauperen door de schoppers, de schwalbes, de mekkeraars en de aanstellers. 'Hoogtepunt' was het WK in Chili in '62. Wat daar aan grof geweld over het scherm trok tartte elke beschrijving. En hier te lande hebben we het uiteindelijk ook geleerd, denk aan Israël, Laseroms, Suurbier, Neeskens en

dezulken. Overigens, de enige Nederlander die er in Chili bij was, was de beroemde scheidsrechter Leo Horn, die bij zijn terugkeer mededeelde dat geen enkele Nederlandse voetballer het niveau daar zou hebben aangekund, “behalve misschien Coen Moulijn”. Dit allemaal naar aanleiding van het feit dat we er in '64 niet bij waren. De Sovjet-Unie was er wel bij en speelde in Madrid de finale tegen, jawel gastland Spanje, nu mochten ze dus wél van Franco spelen. Toegejuicht door bijna 80.000 Spanjaarden won de thuisploeg met hun sterspeler Suarez met 2-1 in Bernabeu.

'68

Italië wint met veel geluk

of: hoe een munt een wedstrijd besliste

In '68 eindigde Nederland achter Hongarije en de DDR in de poule en mocht dus niet meedoen aan het eindtoernooi, dat nu voor het eerst Europees Kampioenschap werd genoemd. Gastland Italië kwam in de finale met flink wat geluk. In de halve finale speelden ze 0-0 tegen de Sovjet-Unie, en toen werd er getost! Een muntstuk bepaalde dat Italië doorging! De finale tegen Joegoslavië werd op 8 juni in Rome 1-1, met een dubieuze goal van de Azzuri; een vrije trap werd genomen op het moment dat de Joegoslavische muur zich nog aan het opstellen was, maar de scheidsrechter keurde het gemaakte doelpunt niet af. Toen werd er op 10 juni nog een keer gespeeld, een finale door de toss laten beslissen vond men kennelijk toch te gek, en Italië won met 2-0. Het EK gooide ook in '68 kennelijk nog niet zulke hoge ogen, in elk geval niet bij mij, want ik kan me er niet veel van herinneren. Voor mijn werk was het een zeer belangrijk jaar. Ik had twee jaar bij het fameuze cabaret Lurelei gewerkt, met onder andere Eric Herfst en Jasperina de Jong. Dat had mijn nationale doorbraak betekend. De nummers 'Arme ouwe' en 'God is niet dood', door mij uitgevoerd, hadden in het gehele land buitengewoon veel stof doen opwaaien. Het was de tijd van provo en van ludieke acties weetjewel, en de autoriteit, in casu de politie, wist daar absoluut geen raad mee. Eric Herfst, de leider van Lurelei, is naar mijn bescheiden mening absoluut de grootste cabaretier van de vorige eeuw. Niet omdat hij op het toneel nu zo geweldig was, hoewel zijn droogkomische uitstraling, geschraagd door zijn hese stem, heel goed werkte, maar omdat hij alles durfde. Door Eric is alles veranderd, omdat hij vond dat alles op het toneel, bij cabaret, gezegd moest kunnen worden. En dus zei hij het ook, en liet het anderen zeggen. En aangezien hij gezegend was met een goede smaak, en zijn rechterhand de begaafde tekstschrijver Guus Vleugel was, leidde dit tot uitermate succesvolle en

spraakmakende programma's. Toen werd het voor mij tijd zelf de vleugels eens uit te slaan. En dat deed ik, in '68 dus, met Frans Halsema en Adèle Bloemendaal. Die zomer schreven en repeteerden we een programma, 'Met blijdschap geven wij kennis', dat in de herfst in première moest gaan. Met bijdragen van onder andere Jaap van de Merwe en Michel van der Plas. Inderdaad, het beste wat je toen kon krijgen. We wisten bij benadering niet wat we in onze handen hadden. Je gelooft er natuurlijk wel in, en je gaat enthousiast aan de slag, maar dat het programma zou inslaan als een bom, daar hadden we geen idee van gehad. Maar dat deed het wel degelijk. De kranten laaiden de andere dag van de superlatieven. En toen we bij het theater kwamen op de Leidsekade 90, stonden de mensen tot om de hoek van Américain in de rij. Zo'n succes is heerlijk, dat kan ik u wel vertellen. We hebben het programma zeker zeshonderd keer gespeeld, later met Conny Stuart, ook zo'n heerlijk mens, tot het eind van het jaar 1970. Dus toen was het alweer bijna tijd voor weer een nieuw EK.

'72

Duitsland wint

of: hoe wij er nog steeds niet bij waren

In '72 was het eindtoernooi in België. Ondanks het feit dat het al volop op tv werd uitgezonden, kan ik me er lang niet alles van herinneren. De eerste voetbal-tv-gebeurtenis is in mijn herinnering het WK van '58, in Zweden. Wij hadden geen tv, maar mijn ome Japie wel, en daar togen we dan 's avonds heen om met de gordijnen dicht naar de grijzige tv-beelden te kijken. (Ik voelde mij dan heel schuldig, want ik zat voor mijn kweekschoolexamen, en moest eigenlijk studeren. Maar het was sterker dan ik.) Just Fontaine van Frankrijk, die geloof ik dertien keer scoorde, wat nog altijd een record is. Zweden met Liedholm en Gren. En Yashin van Rusland. Maar natuurlijk bovenal dat bijna paradijselijke voetbal van de winnaar Brazilië, met de baltovenaars Didi, Vava, Garrincha en de toen nog zeer jonge Pelé. Ze hadden een keeper van niks, maar dat gaf niet, daar kwam de bal toch nooit. Zeer kundig en rustig commentaar van Bob Spaak.

"Voorbij, voorbij, en oh, voorgoed voorbij...", zoals de dichter zingt. (Eén keer heb ik Bob Spaak uit zijn slof horen schieten: Coen Moulijn was in de Europacupwedstrijd tegen Real Madrid, 8 september 1965 in de Kuip, door Miera schandelijk onderuit getrapt, en enkele Feyenoorders renden achter de dader aan om verhaal te halen, waarbij werd getrapt en geslagen. "Jongens, jongens, beheers je!" riep Spaak ontsteld, en toen dat niet hielp, "...Oh, wat een schandelijke vertoning!") Maar goed, dat EK in '72 in België. Nederland was in de poule uitgeschakeld door Joegoslavië en was er dus niet bij. Dat was nota bene in de tijd dat ons land het clubvoetbal in Europa domineerde, want in dat jaar had Ajax de Europacup gewonnen, en het jaar daarvoor ook, en in '70 was

dit Feyenoord als eerste Nederlandse vereniging gelukt. Ik meen me te herinneren dat de clubbelangen toen gingen wringen met die van het nationale elftal. De topclubs in ons land stonden hun spelers niet zo graag en niet zo maar meer af. Een nog altijd onopgeloste zaak trouwens. Het is natuurlijk absurd dat clubs hun spelers moeten afstaan aan de nationale elf, ze gewoon moeten doorbetalen en een habbekrats vergoeding ontvangen. En de spelers in kwestie soms geblesseerd terug krijgen. Wie denkt dat dat altijd maar zo door zal gaan, moet wel een KNVB-bestuurder zijn. West-Duitsland werd in '72 Europees Kampioen. Nadat het in de halve finale gastland België met 2-1 had verslagen door twee doelpunten van Gerd Müller, versloeg het in de finale de Sovjet-Unie, alweer zij, met 3-0, door wederom twee goals van Müller. Ja, met die figuur zouden wij ook nog te doen krijgen!

'74

WK intermezzo

of: hoe het Nederlands Elftal zich aan de wereld presenteerde

Om een goed beeld te krijgen van de stand van het Nederlandse voetbal in die tijd maken we hier even een uitstapje naar het WK '74.

De aanloop naar het WK toernooi van 1974 was geenszins glorieus verlopen. In het najaar van '73 speelde Nederland in het Olympisch Stadion de cruciale wedstrijd tegen België. Een gedenkwaardige herfst, zeker ook voor mij. Enige malen per dag schalde uit de Nederlandse radio's mijn hit "t Is weer voorbij die mooie zomer." Ik had het lied die zomer in Frankrijk leren kennen, eigenlijk al eerder in het voorjaar in Zandvoort, waar ik toen veel verbleef met een beeldschone actrice die ik innig liefhad, ook dat is, zoals zoveel, overgegaan, en toen heette het 'Salut les amoureux' en werd het gezongen door Joe Dassin, alweer lang dood. Ik hoorde er een dermate golf van nostalgie in dat het mij niet meer losliet, en later in Frankrijk liet ik mijn zoontje in elke kroeg of restaurant waar wij zaten in de jukebox, die had je toen ook nog, kijken of 'Joe Dassin' erin zat, waarbij hij het uitsprak zoals je het schrijft. Want in Frankrijk was het een grote hit, tot mijn geluk in Nederland niet. Ik schreef de Nederlandse tekst, het was dus geen 'vertaling', we namen het op begin september in een briljant arrangement van mijn vriend Rogier van Otterloo, God hebbe zijn ziel, en binnen twee weken stond het in de hitparade, om er zestien weken niet meer uit te verdwijnen. Drie weken nummer een, vóór 'Angie' van de Stones. U vindt het hopelijk niet erg dat ik hier nog altijd trots op ben. Datzelfde najaar was ook 'De Oliecrisis' uitgebroken. Joop den Uyl, en veel andere goedgelovige linkse mensen dachten "dat het nooit meer zo zou worden als vroeger". Dat sierde hen. Het kon bijvoorbeeld helemaal geen kwaad dat wij eens een beetje voorzichtiger met onze energiebronnen om

gingen springen. Dat wij gewoon door de oliemaatschappijen samen met de Arabieren behoorlijk in de maling genomen zijn, zodat voor een liter benzine in plaats van zestig cent al heel snel anderhalve gulden gerekend kon worden, dat kon een progressief denkend mens toen niet bevroeden. Integendeel, van minister Lubbers moesten we 's avonds de gordijnen sluiten, dan hoefde de kachel niet zo hoog. En de 'Autoloze zondag' werd ingevoerd. Benzinebonnen werden gedrukt en uitgegeven. Binnen twee weken was alles voorbij en deed iedereen weer normaal. Maar op die zondag van Nederland-België nog niet! We gingen met een bus naar Mokum, met kaartjes via Van Hanegem, die toen een vriend van ons was. Nederland zwijnde die middag omdat de scheids een glaszuivere goal van de Belgen afkeurde. Als ik mij goed herinner speelde Aad Mansveld een van zijn weinige interlands. En door die 0-0 gingen we naar het WK! Oefenwedstrijden gingen ook allemaal niet zo geweldig. Bondscoach Fadrhonc kreeg 'Supervisor' Michels boven zich, die hem steevast "Farendonk" noemde. Het zag er allemaal niet zo geweldig uit. En toen kwam dat onvergetelijke Duitse WK '74. Nederland speelde de pannen van het dak, één gelijkspel tegen Zweden, verder werd alles gewonnen, dikwijls met superieur spel. Michels deed het enige verrassende dat ik van hem weet, namelijk Rijsbergen, een broekie, samen met Haan in de defensie, en dat hele elftal samba-de en walste over elke tegenstander heen. Tot die verschrikkelijke finale. Ik zat in Zuid-Frankrijk, in Antibes om precies te zijn, in een hotel voor de televisie, en al wat er aan Europa om me heen zat was voor Nederland. Maar er klopte iets niet meer. Ik weet bijvoorbeeld nog dat Cruijff bij het opkomen van het veld zo'n rare plastic zak of zoiets bij zich had, die hij bij het spelen van de volksliederen voor zijn schoenen zette, omdat het merk niet gezien mocht worden; het mocht in elk geval geen Adidas zijn of zoiets. Ja jongens, als je met dergelijke dingen bezig bent komt dat je concentratie natuurlijk niet ten goede. Misschien dat ie dat eens mee kan nemen als ie weer eens een praatje voor de vaak zit te houden voor de buis, waarbij hij altijd zo goed weet hoe alles moet. (Een briljante voetballer geweest hoor, daar niet van.) Het Nederlands Elftal verloor van de lepe Duitsers, goaltjesdief Gerd Müller deed ons de das om, ons voorjaren met een frustratie als de Mount Everest opscheppend. Wat zijn wij daar allemaal ziek van geweest! Hele primitieve gevoelens jegens onze oosterburen kwamen bij ons boven. De hele bezetting werd weer opnieuw beleefd. En dit keer hadden we het geluk bepaaldelijk (om met Luns te spreken) niet aan onze zijde. Want hoe die bal er in de tweede helft bij de Duitsers uit bleef, het was een raadsel. Sepp Maier stopte ballen die hij niet eens zag! Maar hoe langer het duurde, je zag steeds duidelijker aankomen: dit gaan we niet redden. De toenmalige echtgenote van De Kromme vertrouwde mij later toe: "Ik zag nog het meest op tegen dat banket na afloop. Ik dacht, zit ik de hele avond met dat stuk chagrijn naast me!" Want Willem houdt niet van verliezen, en zeker niet van Duitsers. En over voetbalschoenen gesproken, hij had tot verbijstering van de tegenstander hele ouwe afgetrapte exemplaren aan. Ja, die zaten hem het lekkerst. Er is nog een merkwaardig verhaal over hoe het er in de rust in de kleedkamer aan toe ging. Wie gedacht zou hebben dat de Grote Michels een

duivels plan uit de doeken zou doen, kwam bedrogen uit. Hij bleef star voor zich uitkijkend tegen de muur geleund staan, en bracht op het laatste moment, terwijl Piet Keizer zijn schoenen al aan had, voor de geblesseerde Rensenbrink René van de Kerkhof in het veld. Vanwege een oude rancune. Bij de 'grootheid' van bepaalde voetbalfiguren kunnen, net als in het gewone leven, best wat vraagtekens worden gezet. Wat me toen al een beetje ging irriteren was dat de hele prestatie een beetje de Mokumse kant opgetrokken werd. Want behalve de puike voetballers van Ajax, deden er toen toevallig ook mensen als Wim Jansen, Wim Rijsbergen en Willem van Hanegem mee. Ik zou toch menen dat ook die hun steen aan het succes hebben bijgedragen.

'76

Nederland wordt derde

of: hoe Panenka een penalty benutte

In '76 waren we er wel bij, en hoe! Ik heb me eigenlijk nooit gerealiseerd dat dat dus de eerste keer was. De bordjes waren enigszins verhangen. Nederland drukte inmiddels een behoorlijk stempel op het Europese voetbal, en we hadden het WK '74 in Duitsland gehad! Het was nog steeds zo dat pas de halve finales op het eindtoernooi, in dit geval in Joegoslavië, werden gespeeld. Het eindtoernooi behelsde dus slechts vier wedstrijden. Nederland had het goed gedaan. Winnaar in de poule vóór Italië, Polen en Finland. En België werd in twee wedstrijden verslagen, in Rotterdam zelfs met 5-0. Ik hoop dat het met u anders is, maar ik kan me er niet veel meer van herinneren. Het was het jaar dat ik mijn eerste speelfilm maakte. Het Debuut onder regie van Nouchka van Brakel. Ik speelde een wat oudere man, ik was 36 maar al behoorlijk grijs, die 'het deed' met een zeer jong meisje. Klinkt een beetje viezig, maar in de film is het het jonge krenge dat mij eigenlijk verleidt, althans de man die ik speelde. De film was een groot succes, heeft 26 weken in de bioscoop gedraaid. De critici vonden het niet zoveel. Er is in Nederland niet zo veel film, maar wel heel veel filmkritiek. En dan is het veel interessanter een verzetsfilm uit Kirgizië, die onder moeilijke omstandigheden in de Kaukasus is gemaakt, meestentijds 's nachts, zodat er ook niet veel te zien is, en die door gemaskerde koeriers op de krant is afgeleverd toen even niemand keek, te promoten dan je te verdiepen in het werk van een landgenoot, zeker als het diens bedoeling is geweest met zijn werk het publiek een aangename avond uit te bezorgen. In die tijd zat ik ook eens in wat toen nog 'De Sonja's Goed Nieuwsshow' heette. In de redactie van dat programma zat het nu reeds lang vergeten fenomeen Gied Jaspers. Die zei mij met een meewarige blik dat ik zeker wel gelezen had wat hij over voornoemde film in Skoop, een filmblad, geschreven had, implicerende dat het niet veel goeds was geweest. Ik had

dat niet gelezen. Dat wilde hij niet geloven. Dat zei ik natuurlijk maar om niet te hoeven bekennen hoe geschokt ik was geweest door zijn recensie! “Jongen...”, zei ik tegen hem, “... die film draait nog altijd in de bioscoop, wat kan het mij dan schelen wat jij er over geschreven hebt!” 1976 was ook het jaar van ‘Hollands Glorie’, een televisieserie naar het boek van Jan de Hartog. Daar zou ik een hele bibliotheek over kunnen schrijven, maar we moeten naar het EK toe. Nou, nog even over Jan de Hartog dan. Die heb ik ooit de mooiste definitie van ‘Kunst’ horen geven die ik ken. Hij vertelt dan dat ie als Ketelbinkie in een buitenlandse haven samen met de stuurman iets moois, ‘kunst’, voor zijn moeder gaat kopen. De stuurman heeft uiteraard de leiding, en wijst in een winkel allerlei dingen af, waarvan Jan zeker weet dat zijn moeder die best zou willen hebben. De keus valt op een glazen bolletje met een Mariabeeldje er in, waarin het als je het schudt ook nog gaat sneeuwen. “Waarom...”, vraagt de ketelbink, “...waarom stuurman is dat nou kunst?” “Dat is kunst jongen...”, zegt de stuurman, “...want dat kan jouw moeder helemaal NERGENS voor gebruiken.” Daar is volgens mij geen speld tussen te krijgen. Naar het EK ‘76 ging Nederland als gedoodverfde favoriet. Het totaalvoetbal van ‘74 lag nog bij iedereen vers in het geheugen. De andere drie deelnemers waren Tsjecho-Slowakije, gastland Joegoslavië en West-Duitsland, met wie we nog een appeltje hadden te schillen. Oh, wat hoopten we op weer zo’n finale, om eens heerlijk wraak te nemen. Eerst maar even van de Tsjechen winnen. De meesten van ‘München’ waren er nog bij, aangevuld met mensen als Van Kraay, Schrijvers en Willy van de Kerkhof. De Kromme stond reserve. Het ging niet goed. Ik heb die wedstrijd op de televisie gezien, maar ik weet niet meer waar, gek is dat. Na negentig minuten was het 1-1, en zowel Neeskens als een Tkjech waren van het veld gestuurd. Ik herinner mij daar allemaal niet zo veel meer van. Ook niet dat alles zich afspeelde in een ‘torrent of rain’, zoals de homepage van BBC Sport vermeldt. Maar heel goed weet ik nog dat in de verlenging Cruijff aan een rush begon, onderuit geschopt werd en dat de Tsjechen er met de bal vandoor gingen en scoorden. Dat was niet correct. Willem van Hanegem, die was ingevallen, talmde bij de aftrap en kreeg geel. Toen zei hij iets tegen scheidsrechter Thomas uit Wales, en dat heeft hij mij ooit verteld, maar ik ben het vergeten! Het had te maken met een ander incident, vermoedelijk in een wedstrijd met Feyenoord waar Thomas ook een blunder had begaan, en De Kromme herinnerde hem daar fijntjes aan: rood! Het werd ook nog 3-1. Wat een ellende. Joop van Tijn vertelde mij indertijd dat hij de andere dag in New York een krant kocht om de uitslag te weten te komen. Voetbal bestaat voor de Amerikanen niet, zelfs geen EK, maar helemaal achterin een hoekje van de krant stond de uitslag, 3-1 voor Tsjecho-Slowakije. Joop dacht: “Zie je wel, zelfs dat kunnen die Yanken niet, het moet natuurlijk andersom zijn.” We bleven zitten met onze torenhoge Duitserfrustratie, want West-Duitsland kwam natuurlijk wel in de finale. Vraag niet hoe! Toen is de basis gelegd voor de ontboezeming van Gary Lineker: “Voetbal is een spel van twee maal 45 minuten, en aan het eind hebben de Duitsers gewonnen.” 2-0 achter komen tegen Joegoslavië, in de 82ste minuut gelijk maken, verlengen en met 4-2 winnen. De finale, Tsjecho-

Slowakije komt ook met 2-0 voor, in de LAATSTE minuut wordt het 2-2 dus weer verlengen. Die Duitsers hebben echt pas verloren als ze in de bus zitten. De verlenging leverde niets op, dus strafschoppen. Bij 4-3 miste Hoeness, en toen kwam Panenka... Nu moet ik iets bekennen: Lezer, ik heb die strafschoep NOOIT GEZIEN! Ik had mijn video ingesteld, nog zo een van Philips die op stoom ging, en die banden hadden maar een beperkte duur en door de verlenging stond het slot er niet meer op! Ik heb Panenka nooit dat aanloopje zien nemen en dat stiftballetje zien geven op een grabbelende Sepp Maier. BBC Sport spreekt van 'the most impudent of chips'. Panenka zei er later over: Ik wist dat als ik zou missen, onze communistische regering zou denken dat het een politiek gebaar was. Dan zou ik misschien eindigen in de uranium-mijnen." Het deed ons gewonde hart goed de Teutonen zo vernederd te zien. We wonnen nog de derde prijs door een 3-2 overwinning tegen Joegoslavië. Dat was echter veel minder belangrijk dan de nederlaag van de Duitsers. Maar ik heb die penalty nog steeds niet gezien!

'80

Weer erbij

of: hoe België de finale nipt verloor

En dan zijn we alweer in 1980. Voor het eerst streden er in Italië zeven poulewinnaars samen met gastland Italië in twee groepen van vier, waarvan de winnaars meteen de finale speelden. Nederland was erbij. Maar we stonden aan de vooravond van een magere periode, die enige jaren zou duren. In die beginjaren tachtig maakte ik drie jaar lang deel uit van het programma 'De Taalstraat'. Het was eigenlijk een speelse taalles voor Teleac, waarbij ik meneer Van Dale speelde die een drukkerij had in de Taalstraat, en die alle eventuele taalproblemen oploste van de andere bewoners: waardin Carry Tefsen, klusjesman Piet Hendriks, dame van lichte zeden Elsa Leoni, dorpsgek IJf Blokker en nog veel meer anderen. Het geheel werd geschreven door onder anderen Jan Boerstool, Jan Riem en Willem Wilmink en geregisseerd door Frans Boelen. (Wat een hoop dooien komen er weer langs.) Een van de afleveringen ging over het taalverschijnsel dat we dikwijls 'wij' zeggen als we het bijvoorbeeld over de club hebben waar we achter staan. Zoals ik in deze stukjes dikwijls 'wij' schrijf, als het over het Nederlands Elftal gaat. Wilmink schreef een bijzonder leuk liedje over het nationale verval in de sport, het schaatsen was in die dagen ook niks, waarvan het refrein luidde:

Dat waren wij, dat waren wij, we kwamen overal.

Dat waren wij, dat waren wij,

op de schaats en aan de bal

Wij, wij, wij, wij, wij,

onze jongens, onze meiden,

maar helaas die mooie tijden zijn voorbij.

Met prachtige muziek van Harry Bannink, er zijn indertijd drie lp's van verschenen, of het ooit op cd gekomen is weet ik niet. Maar op het EK '80 waren we er tenminste nog bij. Het hield echter niet over. In '78 was voor de tweede keer een WK-finale verloren gegaan, nu tegen Argentinië. Dat was voor een aantal befaamde spelers het sein hun carrière als international te beëindigen. Ik meen zelfs dat Wim Jansen weigerde hoewel hij nog gevraagd werd, en dat terwijl hij op 65 caps stond, dus het toenmalige record had kunnen vestigen. In wat ik er van kan vinden, lees ik over 'een weinig gedisciplineerde spelersgroep' die klaagt over bondscoach Zwartkruis en vraagtekens zet bij zijn visie. Nou, dan weet je het wel. En wat ik aan spelersnamen tegen kom, met alle respect, dan heb je het toch over tweede garnituur vergeleken met wat we gewend waren: Vreijssen, Kees Kist en Nanninga, dat soort voetballers. We begonnen met een moeizame overwinning op Griekenland, 1-0 door een penalty van Kist. En toen natuurlijk weer die vermaledijde Duitsers! Ik heb het kennelijk verdrongen want ik weet er niets meer van, maar we (daar heb je dat 'we') werden aanvankelijk weggespeeld. 3-0 achter, na drie doelpunten van Klaus Allofs. De frustratie tegenover onze oosterburen begon gigantische afmetingen aan te nemen. Het werd nog wel 3-2, maar dat was geflatteerd en hielp ook niets meer. De Duitsers hadden toen gewoon een betere ploeg, met Schumacher, Kaltz, Briegel, Schuster, Rummenigge en Hrubesch, een dermate lelijke man dat hij in de Heimat 'Das Ungeheuer'¹ werd genoemd. Engeland deed ook, weinig succesvol, aan het toernooi mee, en dat was er de oorzaak van dat we voor het eerst op grote schaal te maken kregen met 'hooligans', een benaming die in Nederland ook veel wordt gebruikt, terwijl we het zouden moeten hebben over tuig, gespuis of rapaille. Maar in Nederland heeft men helaas wel meer de neiging buitenlandse termen te gebruiken voor dingen die dan zo erg niet meer lijken omdat de betekenis versluiert raakt. Of om andere redenen. Vroeger heette een busmaatschappij 'De Twee Provinciën': duidelijk toch? Nou heet het 'Connexion', een woord dat niet bestaat en niets betekent, net als 'Corus' in plaats van 'Hoogovens'. Ja, wordt er dan bijgezegd, maar dat staat zo goed in het buitenland! Ik ben allergisch voor dergelijke stompzinnigheid. Oranje speelt nog gelijk tegen de Tsjechen, en kan naar huis. Er zou een slechte tijd aanbreken. Wie het uitstekend deden tijdens dit toernooi waren de Belgen. Zij waren in de voorronden al, zonder te verhezen, als eersten geëindigd, boven onder anderen Oostenrijk en Portugal, en eindigden als finalist boven gastland Italië, Engeland en Spanje! Dat kwam in Nederland hard aan. Het was de tijd van de Belgenmoppen. U weet wel, waarom lopen de Belgen op maandag naast hun fiets? Dan zit het weekend er op. En ga zo maar door. Maar dat de heren uitstekend konden voetballen dat hadden wij met onze 'dikke nekken' even niet in

de gaten gehad. “Wat een mop, Belgen in de finale!” kopte het Algemeen Dagblad nogal flauw. Fijne voetballers ook: Pfaff, Gerets, Meeuws, Van Moer en Ceulemans, om er maar enkelen te noemen. En wie was de andere finalist? Wie anders dan West-Duitsland, bij wie jongeling Lothar Matthäus al een keer had mogen invallen. Het was voor Nederland in elk geval het sein om als één man achter onze zuiderburen te gaan staan. Het mocht niet baten. Vandereycken maakte met een penalty nog een 1-0 achterstand goed, maar, jazeker, zet er je klok maar op gelijk, in de 89ste minuut (!) besliste Hrubesch de partij. Duitsland wéér kampioen. Het was om gek van te worden. Oranje had voor het laatst in 1956 van Duitsland gewonnen! Zouden we dat ooit nog eens beleven? Het leven werd zo langzamerhand ondraaglijk. Zouden we ooit nog van de Duitsers winnen? En welke voetballers zouden dat dan moeten doen? We moesten nog éven wachten...

‘84

Het mysterie rond Malta

of: hoe wij door Spanje in de boot genomen zijn

In de aanloop naar het EK '84 is het Nederlands voetbal natuurlijk “grotelijks belazerd”, zoals de toenmalige wethouder Koets van Amsterdam zei toen hij hoorde dat burgemeester Van Hall moest vertrekken, wanneer was het, ergens rond 1967. Van Hall, een aristocraat met een verzetsverleden, was eigenlijk de eerste ‘autoriteit’ die moest wijken voor de nieuwe tijd, provo, democratisering, we-hebben-geen-leiders-nodig-weetjewel, een nieuwe tijd die achteraf enige buitengewoon onzalige sporen in de samenleving heeft achtergelaten. Maar daar gaat het nou niet over. Nederland had in zijn poule zeer goed gepresteerd. Bijvoorbeeld een prachtige uitoverwinning in Ierland met 2-3. Jonge honden als Gullit en Van Basten lieten alvast zien waar we de komende jaren nog van zouden gaan genieten. Ik weet nog goed dat Van Basten na het winnende doelpunt een tel of vijf op zijn handen ging staan. Alleen de uitwedstrijd tegen Spanje ging met 1-0 verloren, een wedstrijd waar ik me niets van weet te herinneren. Ook weer verdrongen natuurlijk. De cruciale wedstrijd tegen Spanje in De Kuip weet ik nog zeer goed. Ik zat daar met mijn toenmalige echtgenote en een vriend, de befaamde architect Henk Klunder. De Spanjolen scoorden wel, door Santillana, maar Nederland twee keer, eentje van Gullit en een van Peter Houtman. Het was slecht weer, en ik weet nog goed hoe Henk bij het winnende doelpunt van enthousiasme zijn paraplu van de tribune op de sintelbaan gooide. Peter Houtman is altijd een van mijn favorieten geweest. Komend uit de eigen kweek van Feyenoord op Varkenoord, was het maar de vraag of hij het in De Kuip ging redden. Hij is enige malen naar andere clubs verhuisd, Groningen dacht ik, en ook

nog naar België, maar hij kwam altijd weer op het oude nest terug. Een echte spits, die heel goed kon koppen, en het dus ook tot het Nederlands Elftal schopte. Ik heb hem in De Kuip tegen België zien scoren: de voorzet kwam, Pfaff ging omhoog, Gerets ging omhoog, Koningin Fabiola ging omhoog, maar Peter ging het hoogst en kopte de bal erin. Dat was trouwens de wedstrijd dat België ons uitschakelde voor een WK, door een late tegentreffer van Grün. En 2-1 winnen was niet genoeg, want uit hadden we met 1-0 verloren; Kieft was in het begin van de wedstrijd uit het veld gestuurd. Was dat nou twee jaar eerder of twee jaar later, nou ja, dat doet er niet toe, het gaat nou over het EK '84. We hadden dus drie punten meer dan Spanje, dat nog tegen Malta moest, maar om met ons gelijk te komen met elf doelpunten verschil moest winnen. Dat leek natuurlijk onmogelijk. U weet waarschijnlijk nog hoe het gegaan is: Spanje won met 12-1 en plaatste zich; wij lagen er uit, door het onderling doelsaldo. Dat is nog altijd een van de grootste mysteries in de voetbalerij, hoe dat heeft kunnen gebeuren en hoe dat in zijn werk is gegaan. Was er omkoping in het spel, van de hele Maltezer voetbalbond dan wel van alleen de ploeg of enkel de keeper? En hoorde dan bij de afspraak dat de Maltezers eerst op 1-0 zouden komen? Zijn zulke dingen mogelijk in het huidige voetbal? Waar was bondscoach Rijvers, zat ie echt tijdens de wedstrijd te kaarten bij de burens? (Niet dat dat laatste er iets toe doet, waarom zou hij niet zitten kaarten bij de burens, maar de pers bracht het als ware het een doodzonde.) Laatst zag ik een interview met de Maltezer keeper, die niet vrolijk werd toen hij aan het gebeurde werd herinnerd, nee die duidelijk nog altijd doodziek was van de affaire. En toen begon het er voor mij op te lijken dat Malta zich echt had laten overklassen door een veel groter land, een land dat de ploeg ook al drie dagen aan het pesten was geweest, bagage weggemaakt, niet fatsoenlijk laten trainen, intimidatie over paspoorten, kortom, dat Spanje tegen die mensen op het onbeschofte af onsportief was geweest en dat ze daardoor mentaal gekraakt waren. Ik heb toch altijd nog de vage hoop dat Nederland zo iets niet zou flikken, omdat wij, het publiek, dat allemaal niet zouden pikken. In die zin moeten we dus nog een heel stuk onsportiever worden. Op de bewuste avond trad ik op in De Doelen, met Joke Bruijs en een orkest. Het was feest: Radio Rijnmond was net opgericht. De Millers, met toen nog good old Ab de Molenaar, waren er ook. (Laat ik niet beginnen over de fameuze avonden, eindjaren vijftig, beginjaren zestig, in De Wieck op de Westblaak, waar De Millers speelden, zang Eddy Doorenbos en Suzy Möller, en waar je zolang mogelijk achter je voor het astronomische bedrag van f 2,50 aangeschafte biertje bleef zitten, want dat heeft niets met voetballen te maken.) We kregen het verloop van de wedstrijd natuurlijk via tekens, of als we even af waren, te horen. Wat dat betreft heb ik wat af geleden op het toneel. Bij Europacup-wedstrijden iedereen in de schouwburg verbieden iets over de wedstrijd te vertellen, thuis stond de video immers aan, na de voorstelling als een speer de auto in, radio uit laten, en bij thuiskomen dan de pech dat net de buurman naar buiten komt die opgetogen roept: "Fijn hè, drie-nul gewonnen!" In mijn jaar met Frans Halsema en Conny Stuart, 1969-1970, speelden wij in het programma 'Met blijdschap geven wij kennis', een mini-

musical, een soort parafrase op het Scheppingsverhaal, getiteld 'Oh, wat zonde!' Ik speelde onder andere de Schepper, en als Frans/Adam en Conny/Eva van de appel gesnoept hadden en door mij uit het paradijs werden verdreven, riep ik ze op voetbalavonden achterna: "En het had zo mooi kunnen zijn, Ajax staat met 1-0 voor!", of hoe de tussenstand dan was. Die avond van Spanje-Malta kwam een technicus allengs bedremmelder vertellen hoe de wedstrijd liep, tot hij zo'n beetje iedere drie minuten een goal kwam melden. Ik kon mijn GVD's nauwelijks buiten de microfoon houden. Oh ja, dat EK is ook nog gespeeld. Het was het jaar van Frankrijk, met geweldige spelers als Giresse, Tigana en natuurlijk Platini. Fabelachtig voetbal, bij tijd en wijle. Maar ik herinner me ook nog heel goed Spanje, dat Duitsland **UITSCHAKELDE IN DE LAATSTE MINUUT**, ja ja, door een kopbal van Antonio Maceda; dat waren onze oosterburen niet gewend! En een grandioos Portugal met Chalana, die fabelachtige Portugese linksbuiten, die als een renpaard met wapperende manen langs de lijn stormde. In de laatste minuut van de verlenging verloor Portugal in de halve finale van Frankrijk, 3-2 door een goal van Platini. En vervolgens wonnen de 'Haantjes' de cup door met 2-0 van Spanje te winnen; het eerste doelpunt kwam van de voet van de uitblinker van het toernooi, Michel Platini.

'88

Het jaar van de waarheid

of: hoe wij overwonnen op Duitse grond

Ik weet niet hoe het met u is, maar bij mij staat '88 nog vers in het geheugen gebrand. Alsof het gisteren gebeurd is. Nederland had een prachtige kwalificatiereeks achter de rug, waarin het niet een keer verloor. Ik herinner me nog het 'bomincident' in De Kuip, tijdens de wedstrijd tegen Cyprus. De een of andere Neanderthaler gooide een fikse klapper op het veld, en de Cypriotische doelman deed heel handig net of dat bijna een einde aan zijn leven had gemaakt. Hoewel, ik geloof best dat zijn trommelvliezen heel wat te verduren hebben gehad. De wedstrijd werd gestaakt, en later toch uitgespeeld, en Nederland won met 8-0. Maar die uitslag werd nietig verklaard. Ik denk dat als alles in de wereld eerlijk zou verlopen, en de belangen de zuiverheid van handelen niet in de weg zouden staan, dat de wedstrijd dan voor Nederland verloren zou zijn verklaard. Dat zal best in de regels staan. Maar ja, wie zien ze liever op het EK, Nederland of Cyprus? Daar hoeven de bonzen niet lang over na te denken. De wedstrijd werd zonder publiek overgespeeld, en door ons met 4-0 gewonnen. Dat is zo eigenaardig aan die voetbalwereld, dat schaamteloze ordinaire lak hebben aan de regels als het zo uitkomt. De uiterst dubieuze mensen in de top, zoals die meneer Blatter, die zijn

presidentschap gewoon koopt met de stemmen van arme voetballanden, die hij eerst gouden bergen belooft. Heeft u het gelezen, de gezamenlijke schuld van het Europese voetbal bedraagt zeven miljard! Wij lezen van de duizelingwekkende salarissen van de spelers, en dan hoor je van zo'n bedrag! Schuld! En toch gewoon maar doorgaan met voetballen en dure sterren aantrekken. Wij zijn hier in Nederland natuurlijk weer het braafste jongetje van de klas, als hier een club een postzegel te kort komt krijgen ze geen licentie, en zo moet het natuurlijk eigenlijk ook. In het buitenland hebben ze daar maling aan. Maar dat is toch buitengewoon oneerlijke concurrentie? Wekelijks kun je in de krant lezen dat zelfs onze drie grote clubs de aansluiting met Europa gaan verliezen. Ja, dat begrijp ik nog wel, als je je begroting sluitend houdt en niet voor miljoenen spelers op de pof hebt lopen. En wij, mensen op de tribune, vinden dat allemaal maar gewoon omdat wij zo van voetbal houden. Zoals in '88. Nederland begon heel slecht, met een 1-0 verlies tegen de Sovjet-Unie. Bosman stond in de spits, die had in de poule goed gescoord. Kieft en vooral Van Basten zaten gek genoeg op de bank. Marco was heel lang geblesseerd geweest, en niemand wist hoe fit hij was. Nou, fit genoeg! Tegen Engeland scoorde hij drie maal en draaide hij Tony Adams helemaal gek. Toch werden we maar heel benauwd tweede in de groep. Een ongelofelijke sofgoal van Kieft tegen Ierland, ik meen ook nog buitenspel, daardoor redden we het. Toen moesten we voor de halve finale tegen de nummer een van de andere groep, jawel, West-Duitsland. West-Duitsland had een fantastisch elftal en was de grote favoriet, ze speelden tenslotte ook nog thuis. Maar Nederland was 'in the mood'. Duizenden vaderlanders reisden naar Hamburg, tenslotte heb je daar ook nog de Reeperbahn. Het werd een onvergetelijke wedstrijd. Waar wij ons zo verschrikkelijk aan ergeren, de schwalbes, het zeuren om gele kaarten, alles was vanwege onze oosterburen aanwezig. En ja hoor, ze kregen ook nog een penalty. Van keeper Van Breukelen was bekend dat hij een lijstje bijhield van hoe spelers een strafschoep namen, daarom stopte hij er nogal eens eentje. Maar deze had ie toch niet. Wie nam hem ook weer? Matthaus natuurlijk, een grootse voetballer maar tegelijkertijd een hoogst irritant ventje. Ik weet eigenlijk niet zo goed meer hoe de wedstrijd verliep, ik geloof dat het aardig gelijk opging. Volgens mij was hun spits Klinsmann erg goed. En zowaar, wij kregen ook een penalty, al net zo onterecht als de eerste, maar daarom niet getreurd. Koeman joeg hem er in. Ik zat thuis met mijn dochter, die toen twintig was, en we schreeuwden de kalk van de muren. Maar het mooiste moest nog komen. Wij gingen winnen! En nu WIJ eens in de voorlaatste minuut! Steekbal van Jan Wouters, en vanuit een onmogelijke hoek en half glijdend, u ziet het natuurlijk allemaal nog voor u, weet Van Basten hem in de uiterste hoek te prikken. Wat een vreugde! Van die dag af was ik klaar met het verdriet van '74. Van die dag af lukte het mij weer de Duitsers te zien als de normale Europeanen die zij natuurlijk ook gewoon zijn. En van mensen die er in Hamburg bij waren hoorde ik dat het thuispubliek zeer sportief was, en uitgebreid feliciteerde en zei dat het verdiend was. Dat zouden wij nooit op hebben kunnen brengen. Koeman maakte met het door hem geruilde Duitse shirt de bekende beweging langs zijn

billen; dat was niet zo netjes, maar zo diep zat de rancune. Ik ben dat, zoals gezegd, sinds die wedstrijd goddank kwijt. Nou, eigenlijk was dat natuurlijk de finale. Maar we moesten nog tegen Rusland, dat dat jaar misschien voor het laatst als Sovjet-Unie speelde. De perestrojka was al in volle gang, weet u nog. Riens Gratama en ik dichtten:

We hebben Perestrojka en de Russen komen vrij De toekomst ziet er prachtig uit en iedereen is blij Want alles wat wij hebben krijgen zij ook op den duur Ze vreten nu al hier en daar uit de Berlijnse muur Het Ijzeren Gordijn splijt open als een reuzengulp En alle communisten kruipen juichend uit hun schulp Ze dansen in Siberië met vlag en rode roos Maar niet de kampbewaarders, want die zijn nu werkeloos.

Nou ja, het lied had zes coupletten en refreinen, en oh wat is het allemaal uitgekomen! U weet het, wij wonnen die finale. De hardste kopbal die ik ooit gezien heb, 1-0 door Gullit. Toen veroorzaakte Van Breukelen nog een penalty, zowat bij de hoekvlag, maar hij stopte die met veel bravoure. En toen kregen we die wondergoal van Marco, langs Dassajev, die letterlijk stond te tolleren op zijn benen. En toen dat feest in Amsterdam! Wanneer zullen we weer eens zoiets beleven?

‘92

Het Deense wonder

of: hoe penalty's ons nekten

Het jaar 1992, en het EK, waren in een heleboel opzichten memorabel. Op dat kampioenschap in Zweden was Nederland favoriet, al lag het echeq van het WK '90 nog vers in de herinnering. U weet nog wel, die trieste afgang, onder Beenhakker, tegen Duitsland, met als dieptepunt het spuugincident tussen Voller en Rijkaard. (Rijkaard had als Ajacied natuurlijk een enorm krediet bij de Nederlandse media. Iben hij eens een tamelijk onbeschofte overtreding maakte in een competitiewedstrijd, zei de commentator eerbiedig: "Dit heeft de gentleman Rijkaard niet nodig!" Terwijl ze in Duitsland de man "der Lama" noemden!) Maar, met spelers als Rijkaard, Gullit en Van Basten, de topspelers van AC Milan, achtte menig een ons onverslaanbaar. Een andere eigenaardige omstandigheid was dat Joegoslavië, dat zich via een prachtig gespeelde poule, zeven keer winst en een maal verlies, had weten te plaatsen, maar uit het toernooi werd geschrapt. De burgeroorlog die daar was uitgebroken kwam het land op sancties van de Verenigde Naties te staan. We wisten toen nog niet dat die afschuwelijke slachtpartij van buurman tegen buurman een aantal jaren zou duren, duizenden slachtoffers zou eisen en een wreedheid en een onbeschaving aan het licht zou brengen die je aan de middeleeuwen deed denken. De weinig verheffende rol van het Nederlandse leger laat ik hier maar onbesproken. De plaats van Joegoslavië werd ingenomen door Denemarken,

en wel op het laatste moment, alle spelers moesten inderhaast terugroepen worden van vakantie. Zij namen dus totaal onvoorbereid deel! Duitsland speelde voor het eerst als ongedeelde natie, de resultaten van Oost-Duitsland werden geschrapt. Voor het laatst deden er slechts acht landen mee. Vier jaar later hadden we er in Europa zoveel landen bij, door bijvoorbeeld het uiteenvallen van de Sovjet-Unie, dat er zestien landen in het eindtoernooi stonden. In 1992, realiseer ik mij nu, zijn wij begonnen met schrijven aan onze successerie 'Toen was geluk heel gewoon'. Sjoerd Pleijsier en ik, en Joke Bruijs, speelden al een paar jaar met tamelijk succes de comedy 'Vreemde praktijken', maar het werd tijd voor iets nieuws. Hoofd drama van de KRO, Frank Jansen, maakte ons attent op de toen veertig jaar oude serie uit de V.S.: 'The Honeymooners'. Die zou je 'de moeder van alle komedies' kunnen noemen. Geschreven voor de show van Jackie Gleason, 'the great one!' We schrijven 1953. De show van Gleason bestond uit variété, liedjes en sketches. Een zo'n sketch groeide uit tot een verhaaltje met een kop en een staart van zo'n twintig minuten. Twee families wonen boven elkaar, een buschauffeur en zijn vrouw, en een rioolwerker plus echtgenote. Een heel seizoen hebben ze die verhaaltjes gespeeld, toen stopte Gleason er mee, omdat hij het niet leuk vond! Maar door de jaren heen zijn die afleveringen, 'the fabulous thirty-nine' klassiek geworden. Als je nu vijftig jaar later in je hotel in Amerika zit te zappen kom je absoluut een aflevering van 'The Honeymooners' tegen. Sjoerd en ik hebben 'het format' dus aangehouden, zijn gaan vertalen en bewerken, en na zo'n veertig afleveringen zelf verhalen gaan bedenken, met het bekende resultaat: voorjaar 2004 hopen we de tweehonderdste op te nemen. Elke zondag als we op de zender zijn, hebben we anderhalf miljoen kijkers en een aandeel van twintig procent. Ik kan u verzekeren dat zo'n succes een geschenk van God is. Ik heb altijd dingen willen maken, waarover men mij bij de benzinepomp aanspreekt: "Gisteren weer gelachen Gerard!" Dan is mijn kinderhand gevuld, en mag u alle prachtige recensies houden. En dat meen ik uit de grond van mijn hart. Lou Bandy is niet voor niets mijn idool. Het EK '92 liep heel eigenaardig af, u weet het misschien nog wel. Nederland speelde aanvankelijk niet zo geweldig, alleen Gullit was echt in vorm. Maar ho even, potverdrie, in de derde wedstrijd winnen we met 3-1 van Duitsland! Ik weet het nog goed, ik zat bij een vriendinnetje in de kamer, maar kon mijn ogen niet van het toestel afhouden! Robbie Witschge scoorde uit een vrije trap, die hij onder de opspringende Duitse muur door schoof. De Duitse commentator zei bitter: "Ja, dann braucht mann auch kein Mauer..." Hij maakte er zijn medecommentator ook nog op attent dat alle Nederlandse spelers dat seizoen een prijs hadden gehaald. Voor Witschge moet dat de Nederlandse beker zijn geweest, want die won Feyenoord in die jaren zo'n vier keer achter elkaar. Nederland werd groepswinnaar en moest aantreden tegen de verrassende nummer twee van de andere groep: Denemarken. Die Deense voetballers waren dus als het ware van de camping gehaald, en hadden toch de halve finale bereikt. Dat was natuurlijk voor Nederland een wassen neus, en wij zouden in de finale eens te meer wraak kunnen nemen op Duitsland, dat inmiddels Zweden verslagen had. Het verliep tragisch genoeg allemaal anders. Ik

zat met Sjoerd in een café aan een binnenhaven in Rotterdam, en na afloop gooiden wij verbitterd onze glazen in het iel. Wat was er gebeurd? Nederland had zijn handen vol gehad aan de Deense vakantiegangers, twee keer een achterstand weggewerkt, Rijkaard vier minuten voor tijd 2-2, en in de verlenging geen doelpunten. Strafschoppen dus. En wie, of all persons, mist? De held van vier jaar daarvoor, Marco van Basten! Ik zie hem nog, blazend van ontgoocheling, teruglopen. Nederland uitgeschakeld, door onderschatting van de tegenstander wellicht. Wat werpt het succes van Denemarken, dat goddank ook nog de finale van Duitsland met 2-0 won, toch een eigenaardig licht op alle theorieën over training en voorbereiding en wat dies meer zij. Nogmaals, de Denen kwamen zó van het strand, kennelijk is dat geen enkel bezwaar om een resultaat te behalen. Daar zijn meer voorbeelden van dames en heren. Yvonne van Gennip, dat prachtige wijfie, op de Winterspelen van, wanneer was het? Was langdurig geblesseerd geweest, had niet behoorlijk kunnen trainen, maar won maar liefst drie gouden medailles! Misschien is een 'leeg' hoofd, een ontspannen geest en een 'ik heb niets te verliezen mentaliteit' wel net zo belangrijk als een gedegen voorbereiding. Voer voor sportpsychologen.

96

Duitsers winnen op Wembley

of: hoe penalty's ons wederom nekten

EK 1996, en Nederland was weer present. Je moet alleen niet vragen hoe. Na een zeer matig gespeelde poule, bijvoorbeeld een nederlaag tegen Wit-Rusland, kwamen we met een tweede plaats, op doelsaldo beter dan nummer drie Noorwegen, alleen maar in aanmerking voor een beslissingswedstrijd tegen Ierland. Nou die wonnen we door twee goals van Kluivert. Dus konden we toch nog naar Engeland, daar was het EK. "Football's coming home", zongen de Engelsen. Er mochten voor het eerst zestien landen deelnemen aan het hoofdtoernooi en de golden goal was ingevoerd; als er in de verlenging door één van de teams werd gescoord, was de wedstrijd gelijk afgelopen. Het werd een eigenaardig toernooi. Vooraf al kreeg je het gezeur over 'De Kabel', een geheimzinnige band die er zou bestaan tussen Seedorf, Davids en Kluivert. Rond die tijd begon ook het gevraag om 'respect', hetgeen dat seizoen bij Ajax ook al tot irritatie had geleid bij bijvoorbeeld Blind. Maar de Mokumers hadden zoals altijd alles netjes binnenskamers weten te houden. Maar er broeide iets, en wij, politiek correct als we zijn, lieten ons al snel het woord 'discriminatie' aanleunen. Zeker toen er een foto in de krant verscheen, stiekem over een heg genomen, in een prachtige Engelse tuin het Nederlands Elftal aan de dis tonend, zittend aan

twee grote ronde tafels, aan de ene de blanke spelers, aan de andere de zwarte plus Richard Witschge. Dat was het bewijs! Ik geloof er allemaal niks van. In Nederland is er, op anderhalve gek na, niemand die discrimineert, dat is mijn vaste overtuiging. Niemand kan het wat schelen of een speler zwart, wit of pimpelpaars is, als hij maar goed voetbalt. Denk aan de kamerbrede populariteit van Roy, Rijkaard, Blinker, Taument en noem ze maar op, bij hun respectievelijke achterbannen. Ik denk alleen dat de heren van De Kabel zich beter vonden dan ze eigenlijk waren. En dat zij het waren die het op hun huidskleur gooiden als ze een keer niet werden opgesteld. En dat iedereen die daar een neutraal overwogen woord over wilde zeggen ogenblikkelijk werd uitgemaakt voor racist. Dit was allemaal nog voor Pim Fortuyn moet je bedenken. Davids werd gepasseerd en sprak tot de pers over coach Hiddink de gedenkwaardige woorden: "He should not stick his head in other players asses." Ach, las ik in de krant, dat was niks bijzonders, gewoon ghettotaal uit de rapsongs van zwarte Amerikaanse artiesten. Oh, dan is het zeker niet onbeschaafd? Nou, Hiddink stuurde hem toch maar naar huis. En dan zijn we bij Hiddink. Is dat nou zo'n goeie coach? Wat doet een coach eigenlijk? Hoe komt Rijkaard bij Barcelona? Is Koeman beter dan Adriaanse als hij niet eens de grapjes van Freek de Jonge kan verdragen? Ik denk dat een coach vooral een hoop geluk moet hebben, zoals Hiddink later bij Zuid-Korea overkwam. Schatrijk geworden in die rare voetbaljungle, en het is hem van harte gegund. Nederland speelde slecht in '96 en werd dramatisch afgedroogd in de derde wedstrijd tegen Engeland, 4-1 verlies. Door die ene goal gingen we tóch nog verder, en speelden we de kwartfinale tegen Frankrijk. Die wedstrijd waren we beter. (Was Zidane daar eigenlijk al bij? Ik kan het me niet herinneren.) Maar het bleef 0-0. Het werd strafschoppen nemen, net als bij een andere kwartfinale, en later bij alle twee de halve finales. Die strafschoppen verlopen voor Oranje over het algemeen dramatisch. Ook Hiddink was van mening dat je daar niet op hoefde te trainen, omdat het toch een loterij is. Ik vind dat als leek een vreemde overtuiging. Ik denk datje daar voor de zekerheid HEEL GOED op moet trainen. En al is het zo dat de spanning van het 'moment suprême' in de wedstrijd natuurlijk niet is na te bootsen, het lijkt me toch een veilig gevoel, als je naar de stip loopt, te weten datje het al honderd keer hebt geoefend. Maar wie ben ik. Het werd het begin van de legendarische Seedorf-missers. Als ik het wel heb schoot ie hoog over. Hij heeft dat later nóg enige malen op cruciale momenten mogen doen.

Wat kon Seedorf nou gebeuren, toen hij van elfmeter schoot,

Er is leven, er is leven na de dood,

dichte Freek. Dat brengt ons bij een van de meest controversiële voetballers van de laatste jaren. Hoewel het niet uitgesloten moet worden geacht dat dit boekje ook door Seedorffans wordt gelezen, en ik deze brave borsten absoluut niet voor het hoofd wil stoten, moet het mij toch van het hart: ik vind Seedorf een hogelijk overschat en over het paard getild jongmens, en dan druk ik mij mild uit. Ik bedoel dat uiteraard niet persoonlijk, ik ken hem helemaal niet, ik hoop dat het een schat van een jongen is. Maar veel meer dan een hoop ergernis heeft zijn

spelen voor de nationale ploeg bij mij nooit gewekt. Zowel Davids als Seedorf, alsmede Kluyvert waren in '96 nog maar hele jonge jongetjes, maar hadden een poeha van jewelste. En als dat Nederland dan nog ergens gebracht had, maar ho maar. Ook toen, zaterdag 22 juni '96 in Liverpool niet. Met een huilende Seedorf, tevergeefs getroost door Ed de Goey, ging Nederland van het veld, en kon naar huis. Om het allemaal nog erger te maken won Duitsland het toernooi. In de finale op Wembley van Tkjechië, voor het eerst los van Slowakije meedoend, met 2-1 door een golden goal.

'00

Nederland met België gastland

of: hoe penalty's ons voor de derde maal nekten

En toen was het 2000 en mochten we, samen met de Belgen, het EK organiseren. Dat was nog nooit door twee landen tegelijk gedaan. In België waren een paar prachtige stadions gebouwd c.q. gerenoveerd, en ook hier stond alles perfect in de startblokken. Tot ontzetting van alles wat des Mokums was, werd De Kuip het zenuwcentrum van het gebeuren, met het splinternieuwe Topsportcentrum ernaast als mediacentrum. De Kuip kreeg ook de finale toegewezen. Tja, in Amsterdam wilde er in die dagen maar geen gras groeien. Hoe staat het er nu eigenlijk mee? Een van de voornaamste oorzaken van de roep om kunstgras, je moet er toch niet aan denken, is dat het in De Arena maar niet wil lukken. Dat lijkt mij als reden toch wat te mager. Ik heb er eens een reportage van de NOS over gezien, en die gingen toen voor een goed grasveld naar Barcelona! Rotterdam of Eindhoven was natuurlijk veel te ver weg. Nederland had als organiserend land geen kwalificatiewedstrijden hoeven spelen. Wel veel oefenpotjes, en als ik mij goed herinner waren die niet allemaal zo florissant verlopen. We hadden weer eens een andere bondscoach, Rijkaard, wiens Ajax-verleden bij alle kenners natuurlijk garant stond voor kunde en kwaliteit. Alleen Adriaanse noemde hem, in vertrouwen, tegen een journalist "een beunhaas". Ja, aan een journalist moetje nodig iets in vertrouwen vertellen, dat gaat onherroepelijk de straat op, vraag maar aan wethouder Oudkerk. Trouwens, Adriaanse kwam zélf in Amsterdam lelijk op de koffie. Rijkaard werd later voor een godsvermogen bij Sparta gehaald, en degradeerde daar gezellig mee, de club in een peilloze afgrond stortend. Maar zelf zit ie nu bij Barcelona, voor mij een onbegrijpelijke zaak, maar ja, zoveel is er soms niet te begrijpen van het hedendaagse voetbal. (Nog maar weer eens voor de goede orde, het gaat mij niet om de persoon Rijkaard; het lijkt mij een uitermate aimabele man.) Hadden we een goed elftal? Wij hebben eigenlijk altijd een goed elftal, met altijd op zijn minst vijf briljante spelers. Daar ligt het allemaal niet aan. En ALS wij voor de tweede keer Europees Kampioen hadden KUNNEN worden, dan was het wel in 2000. Maar u weet het nog, we werden het niet. In eigen land!

Wat een misser! We begonnen in Amsterdam met een uitermate moeizame overwinning op Tsjechië. Kort voor het einde voerde Ronald de Boer een soort acrobatennummer op, waarbij hij werd getoucheerd door een Tsjech, en vervolgens OMHOOG viel. Wat vind ik het toch jammer dat de afschuwelijke 'Schwalbe' zo langzamerhand niet meer uit het voetbal is weg te denken. Natuurlijk, als het je eigen club voordeel bezorgt denk je allemaal "Mooi meegenomen", maar je zou je eigenlijk moeten schamen. Een scheidsrechter krijgt maar twee seconden om te beslissen, terwijl Kobus de tv-commentator na twintig herhalingen zijn fiolen van toorn over hem uitstort "dat ie het verkeerd gezien heeft". En dan dat vragen om gele kaarten! Was er laatst niet besloten dat daar een gele kaart voor gegeven zou worden? En is daar nog iets van terechtgekomen? Arme scheidsrechters. Veel gegniffel in de kranten dat er geen een Nederlandse arbiter bij is in Portugal. Los van het feit of dat wel terecht zal blijken te zijn, men vergeet dat als er een Europese sportkrant zou komen, er vermoedelijk ook geen enkele Nederlandse sportjournalist goed genoeg zou zijn om daar aan te mogen meewerken. Dat is zo eigenaardig aan die kranten hier; alles in Nederland wordt middelmatig gevonden, het voetbal, de televisie, de politiek, maar ze denken dat ZIJ daar een uitzondering op maken. Waar hadden we het over? Ja, de ene De Boer had zich laten vallen en de andere De Boer benutte de penalty. Tsjechië raakte nog paal en lat, en Van der Sar redde een aantal malen, zo bleef het 1-0. Van geluk onder de tram gekomen. Daarna in Rotterdam de wedstrijd tegen Denemarken. Dat werd een mooie 3-0, weliswaar in de tweede helft, nadat Nederland onder een hels fluitconcert was gaan rusten. Maar na afloop was het weer een en al Wilhelmus dat de klok sloeg. Dat interlandpubliek is heel speciaal. Volgens mij zijn dat niet zo zeer supporters van onze grote clubs, maar meer aanhangers van de kleinere verenigingen, die dan ook eens idolen hebben die zich internationaal manifesteren. Wat ze in de grote steden de 'boeren' noemen. (Prachtig overigens toen de aanhang van De Graafschap zich meldde als 'Superboeren'.) De derde goal was van Boudewijn Zenden. Die zie ik altijd graag voetballen, en niet alleen omdat ik hem als knulletje op schoot heb gehad. Een groot atleet, die ook kampioen was als judoka. Maar ja, hij hoort niet bij de klik hè, hij kan zich geen fouten veroorloven. Hij zou geen penalty's mogen missen hoor, denk dat maar niet. Net als Giovanni van Bronckhorst, die wordt ook meestal meegenomen om de schuld te kunnen geven. Kluivert scoorde veel dat toernooi, en ging als ik me niet vergis het record van Faas Wilkes benaderen, of was dat al gebroken door Bergkamp? Waarbij we in aanmerking dienen te nemen dat Faas slechts 38 keer in Oranje speelde (!) Frankrijk was de volgende tegenstander, en we moesten in Amsterdam winnen om winnaar van de poule te worden. De Fransen stelden een aantal sterren niet op, en gingen dan ook met 3-2 de bietenbrug op. Een mooie wedstrijd, en we gingen er allemaal een beetje in geloven. Vooral toen het in De Kuip een paar dagen later tegen Joegoslavië 6-1 werd, in een magistrale partij. Voor mij was het leuk dat Paultje Bosvelt voor de tweede achtereenvolgende keer meedeed, en bij de derde goal, alvorens Kluivert aan te spelen, aanvoerder Stojkovic in de luren legde met

een onnavolgbare beweging die hij later ‘de Doesburg-shuffle’ noemde, naar zijn geboorteplaats. (Tot verdriet van Pim, die dacht dat hij bedoeld werd.) Nu nog even naar De Arena om Italië te pakken, en dan zouden we de ideale finale krijgen, Nederland-Frankrijk. Het werd de afschuwelijkste wedstrijd die ik ooit heb gezien. Nederland was veel beter, kreeg kans op kans, Zambrotta werd uit het veld gestuurd en Italië maakte aanvallend helemaal niets klaar. We kregen TWEE keer een penalty, zowel door De Boer als Kluivert gemist. Het liep uit op strafschoppen, en je voelde aan je water dat het niet goed zou gaan. Stam schoot hoog over, en het leek wel of keeper Toldo het gehele doel afdekte. Hij pakte er nog twee, en we waren uitgevoetbald. De Arena was onze graftombe geworden. Sonneveld zou zeggen: “Ik droom er nog wel eens van, als ik zwaar getafeld heb.” Italië werd uiteindelijk geen kampioen want in de finale verloor het na een golden goal van Frankrijk nadat de Fransen pas in de laatste minuut van de reguliere speeltijd gelijk hadden gemaakt.

'04

Met de hakken over de sloot naar Portugal

of: het zal toch niet weer op penalty's aankomen?

Na een moeizame kwalificatiereeks hebben we het na twee wedstrijden tegen Schotland toch gehaald. Na een pijnlijke 1-0 nederlaag uit op Hampden Park volgde de bevrijdende 6-0 in Amsterdam. Het toernooi kent in ieder geval weer een nieuwe regel: de golden goal regel wordt vervangen door de silver goal regel: als een van de twee teams in bijvoorbeeld de eerste verlenging scoort is het pas winnaar aan het eind van die verlenging. Maar wat ons verder in Portugal te wachten staat? God mag het weten. Zoals ik al ergens schreef, wij hebben eigenlijk altijd een goede ploeg, met altijd wel een paar briljante spelers, maar dat is al een decennium, en langer, geen garantie voor succes gebleken. Waar ligt dat aan? Ik heb daar wel zo mijn ideeën over, maar die zullen niet iedereen aanstaan. En ik wil absoluut niemand voor het hoofd stoten. Maar vooruit, het is mijn mening maar. Ik denk bijvoorbeeld dat het erg afhangt van hoe de competitie verloopt. Eindigt alles weer in de zogenaamde Amsterdamse euforie, dan zal dat een goed functioneren van het Nederlands Elftal niet bevorderen. Hoe gek het ook klinkt. De kampioen van '88 bestond uit spelers van een aantal verschillende belangrijke ploegen die een mooie mix vormden. De dominantie van de ploeg uit de hoofdstad, hoe begrijpelijk ook vanwege hun successen, heeft nooit tot iets geleid. 15 juni spelen we de eerste partij tegen onze erfvijanden: de Duitsers. Daar heb je nou een voorbeeld van een ploeg die het altijd, soms met een heel middelmatig elftal, tóch ver brengt. Die zullen ongetwijfeld wel eens in hun

vuistje hebben gelachen als wij met een veel betere ploeg het weer niet haalden. Tsjechië is natuurlijk een Angstgegner zo langzamerhand. Ik heb nog wel eens nachtmerries van de lange Koller. Wat ons zal helpen is een forse dosis bescheidenheid, en een superconcentratie. Want dat we een kans maken staat voor mij als een paal boven water.

Alle EK-finales op een rijtje

1960 Frankrijk

Parijs 10 juli

Sovjet-Unie - Joegoslavië 2-1 na verlenging

1964 Spanje

Madrid 21 juni

Spanje - Sovjet-Unie 2-1

1968 Italië

Rome 8 juni

Italië - Joegoslavië 1-1

Rome 10 juni

Italië - Joegoslavië 2-0

1972 België

Brussel 18 juni

West-Duitsland - Sovjet-Unie 3-0

1976 Joegoslavië

Belgrado 20 juni

Tsjecho-Slowakije - West-Duitsland 2-2 na penalty's 5-3

1980 Italië

Rome 22 juni

West-Duitsland - België 2-1

1984 Frankrijk

Parijs 27 juni

Frankrijk - Spanje 2-0

1988 West-Duitsland

München 25 juni

Nederland - Sovjet-Unie 2-0

1992 Zweden

Göteborg 26 juni

Denemarken - Duitsland 2-0

1996 Engeland

Londen 30 juni

Duitsland - Tsjechië 2-1 golden goal

2000 België/Nederland

Rotterdam 2 juli

Frankrijk - Italië 2-1 golden goal

Stadioninformatie

Aveiro *Estadio Municipal de Aveiro*

Het Mario Duarte stadion van de lokale voetbalclub Beira Mar was met 14.000 zitplaatsen niet groot genoeg en dus bouwde men een gloednieuw stadion voor het EK. In dit stadion vinden 30.000 mensen een overdekte zitplaats. Men heeft de gelegenheid aangegrepen om groot uit te pakken want om het stadion heen zijn ook een pretpark, een golfbaan, een multifunctionele hal en vele hotels gebouwd.

Braga *Estadio Municipal de Braga*

Op de berg Monte Gastro, één van de hoogste punten in de omgeving met een fantastisch uitzicht over de stad en over de vallei waarin de rivier de Cavado stroomt, werd een nieuw stadion gebouwd. De architect gebruikte de

mogelijkheden van de helling en maakte een echt kunstwerk van het stadion. Het biedt plaats aan 30.000 mensen die allemaal overdekt kunnen zitten. Het bestaande stadion van Vitoria Sports Club, dat uit de jaren twintig van de vorige eeuw stamt, werd uitgebreid tot 30.000 zitplaatsen om dienst te kunnen doen voor het EK. Het stadion is vernoemd naar de oprichter en eerste koning van Portugal. Men heeft geprobeerd om zo veel mogelijk van het oude ontwerp te behouden, maar een overkapping om de bezoekers droog te houden is wel toegevoegd.

Coimbra *Estadio Municipal de Coimbra*

Het stadion van Coimbra's lokale studentenploeg werd uitgebreid door een ring toe te voegen waardoor het aantal zitplaatsen steeg van 15.000 tot 30.000. Het is een modern bouwwerk geworden, met veel glas en staal. Om het stadion heen werd een bedrijventerrein gebouwd en ook was er plaats voor een bioscoop, een zwembad en een sporthal

Faro-Loulé *Estadio do Algarve*

In het park tussen de twee steden Faro en Loulé werd dit stadion gebouwd, speciaal voor het EK. Er is ruimte voor 30.000 toeschouwers. Na het toernooi zal er een atletiekbaan in komen en kan het aangepast worden voor andere activiteiten zoals popconcerten en bijeenkomsten.

Leiria *Estadio Dr. Magalhaes Pessoa*

Het Estadio Dr. Magalhaes Pessoa is een bestaand stadion, normaal speelt Uniao Leiria er in, maar voor het EK werd het wel uitgebreid van 11.000 naar 30.000 zitplaatsen. Ook is er een overkapping op het bouwwerk gezet. Het Nederlandse bouwbedrijf Ballast Nedam International bouwde dit gloednieuwe stadion voor het EK. Lissabons voetbalclub Sporting zal in dit stadion gaan spelen, waar 52.000 mensen overdekt van voetbal kunnen genieten. Om het stadion werd een heel complex neergezet met bioscopen, sportscholen en restaurants.

Lissabon *Estadio da Luz*

Naast het oude onderkomen van Benfica werd een groot nieuw stadion gebouwd, letterlijk vertaald het stadion van het licht, dat plaats biedt aan 65.000 bezoekers. Zoals de naam al aangeeft werd er speciale aandacht besteed aan de lichtval binnenin. In dit stadion zal de finale van het EK 2004 worden gespeeld.

Porto *Estadio Dragao*

De opening van het EK 2004 zal in dit stadion plaatsvinden. Het is een nieuw complex en werd op de plek van het oude Estadio das Antas gebouwd. Dit was de thuisbasis van FC Porto en deze ploeg zal in het Estadio Dragao, waar

52.000 toeschouwers in kunnen, gaan spelen. Het ontwerp is indrukwekkend en heeft met de overkapping, een soort metalen sluier, het opvallendste kenmerk. Om het stadion heen werd een hele sportstad gebouwd met sportfaciliteiten, maar ook huizen en winkels.

Porto *Estadio Bessa*

Dit geheel nieuwe stadion, behorend tot een groot sportcomplex, doet denken aan de mythische Engelse stadions. Dit is de thuishaven van Boavista waar 30.000 toeschouwers geheel overdekt van wedstrijden kunnen genieten.